

References:

1. Alfavitnyj pokazhchyk novy'x i stary'x najmenuvan' naseleny'x punktiv [Alphabetical index of new and old names of settlements] Verxovna Rada Ukrainy'. Oficijnyj veb-sajt. Available at: <http://www.rada.gov.ua/zakon/new/ADM/zmist.html>
2. Zakon Ukrainy' «Pro dostup do arxiviv represy'vny'x organiv komunisty'chnogo totalitarnogo rezhy'mu 1917-1991 rokiv» vid 09.04.2015 r. [The Law of Ukraine «On access to the files of the repressive communist totalitarian regime 1917-1991» from 09.04.2015]. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/316-viii>
3. Zakon Ukrainy' «Pro zasudzhennya komunisty'chnogo ta nacional-socialisty'chnogo (nacy'sts'kogo) totalitarny'x rezhy'miv v Ukraini ta zaboronu propagandy' yixn'oyi sy'mvoliky'» vid 09.04.2015 r. [The Law of Ukraine «On the condemnation of Communist and National Socialist (Nazi) totalitarian regimes in Ukraine and promotion of their prohibition symbols» from 09.04.2015]. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/317-viii>
4. Zakon Ukrainy' «Pro pravovyj status ta vshanuvannya pam'yati borciv za nezalezhnist' Ukrainy' u XX stolitti» vid 09.04.2015 r.. [The Law of Ukraine «On the legal status and honor the memory of fighters for independence of Ukraine in the XX century» from 09.04.2015]. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/314-viii>
5. Zakon Ukrainy' «Pro uvichnennya peremogy' nad nacy'zmozom u Drugij svitovij vijni 1939-1945 rokiv» vid 09.04.2015 r.. [The Law of Ukraine «On perpetuation of Victory over Nazism in World War II of 1939-1945» from 04.09.2015]. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/315-viii>

УДК 373.091.33-027.22:911

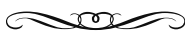
Вікторія Машкіна, старший викладач

e-mail: v.mashkina@physgeo.com

Дар'я Пироженко, бакалавр географії

e-mail: d.pirozhenko@physgeo.com

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК ПРАКТИЧНА СКЛАДОВА ШКІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ

У статті розглянуто такий новий вид навчальної роботи для формування практичних умінь з географії, як «дослідження». Проведено аналіз і порівняння різних видів досліджень, що введені у шкільні курси 6-9 класів, які складені за новою навчальною програмою географії 2012 року. Зроблено порівняння досліджень з практичними роботами з географії та виділено їх спільні риси і відмінності. Дано характеристику різних типів досліджень: творчих, інформаційних, пошуково-дослідницьких та практико-орієнтованих. Проаналізовано результати проведеного анкетування експериментально-емпіричного рівня, присвяченого виявленню особливостей проведення досліджень у процесі викладання курсів шкільної географії.

Ключові слова: дослідження, навчальна програма з географії, класифікація досліджень.

Викторія Машкіна, Дар'я Пироженко

ИССЛЕДОВАНИЯ КАК ПРАКТИЧЕСКАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ ШКОЛЬНОЙ ГЕОГРАФИИ

В статье рассмотрен такой новый вид работы по формированию практических умений по географии, как «исследование». Проведены анализ и сравнение различных видов исследований, которые введены в школьные курсы 6-9 классов, составленные по новой учебной программе географии 2012 года. Сделано сравнение исследований с практическими работами по географии и выделены их общие черты и отличия. Дана характеристика разных типов исследований: творческих, информационных, поисково-исследовательских и практико-ориентированных. Проанализированы результаты проведённого анкетирования экспериментально-эмпирического уровня, посвящённого выявлению особенностей проведения исследований в процессе преподавания курсов школьной географии.

Ключевые слова: исследование, учебная программа по географии, классификация исследований.

Viktoriia Mashkina, Daria Pyrozhenko

RESEARCH AS A PRACTICAL COMPONENT OF SCHOOL GEOGRAPHY

The article considers a new kind of work on the formation of practical skills in geography - «research». Research is a new component in the geography curriculum, according to which a teacher develops pupils' research skills through systematic work. The research demands independent work of pupils, mainly during their extra-curricular time. It is preferable to do it in the form of mini-projects, presentations, essays, reports, route schemes, maps, abstracts, etc. The research should be assessed only if the work is properly performed.

Various types of research introduced in the school courses of 6-9 forms, compiled according to the new 2012 geography curriculum, have been analyzed and compared. It has been determined that changes in the curriculum occur annually, which leads to constant changes in the content and structure of geography teaching at school.

Research has been highlighted. Based on the analysis, we can determine the main methodological features for conducting and performing research, such as: novelty – research is a new form of educational work; individuality – research contains a significant potential for the development of individual abilities, independence, creative thinking among pupils; combination of the scientific and creative component of the educational process; versatility - different sources of information, methods and forms of research, a variety of work topics consolidate the positive emotional sphere for learning geography at school; differentiation of complexity. Each course is characterized by its own number of research which depends on their thematic load. This regulation of complexity ensures constant update of the studied material, its replenishment and better assimilation.

The characteristics of different types of research have been given: creative, informational, search-research and practice-oriented.

The results of the experimental and empirical questioning to identify the research features in the school geography courses teaching have been analyzed.

Keywords: research, geography curriculum, classification of research.

Вступ. Необхідність корінних змін в освіті була спричинена стрімкою глобалізацією та інформатизацією суспільства. Через це зріс обсяг інформації, тому є потреба від суспільства в оволодінні новими знаннями, уміннями та навичками. Дослідження як вид навчальної діяльності було включено у вивчення предмета «географія» згідно з оновленим Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти.

Вихідні передумови. Причиною введення досліджень вважається орієнтованість на покращення сприйняття та запам'ятовування інформації під час виконання завдань з формування в учнів просторового уявлення про земну поверхню, її складових, взаємодію між ними; аналіз причин та наслідків взаємодії з іншими складовими природного середовища; завдання навчити орієнтуватися в соціально-економічних, суспільно-політичних та екологічних процесах та подіях; розвивати екологічну складову природокористування [5].

Організація навчання за оновленою програмою з географії і, разом з тим, виконання досліджень було розпочато для 6-го класу з 2014/2015 навчального року і триває досі. А для 9-го класу дослідження будуть розроблені на 2017/2018 навчальний рік з урахуванням переліку досліджень у навчальній програмі. Можна відзначити, що зміни у навчальній програмі відбуваються щорічно, що призводить до постійної зміни змісту та структури навчання географії в школі. Головною причиною постійних змін у структурі географічної освіти і, як наслідок, досліджень є зменшення змістової частини в шкільній програмі, яка базується на врахуванні вікових особливостей розвитку учнів, відповідності сучасності та тим процесам, які відбуваються в світі [2].

Метою статті є аналіз методики проведення досліджень як практичної складової у шкільних курсах географії.

Виклад основного матеріалу. Дослідження – нова складова у навчальній програмі з географічної дисципліни, згідно з якою вчитель, завдяки проведенню планомірної та систематичної роботи, розвиває в учнів дослідницькі уміння та навички [6]. Навчальна програма за 2012 рік встановила проведення даного виду робіт у вигляді творчої роботи, при активній консультуючій ролі вчителя. Спосіб виконання може рекомендувати вчитель географії,

а також члени родини учня, які цілком можуть допомагати у виконанні досліджень. Форму виконання творчих робіт учень може обирати на власний розсуд, а оцінювання даних робіт не є обов'язковим. Таким чином, учитель може лише виконувати рекомендаційну роль стосовно виконання роботи, тим самим реалізуючи повне самопрезентування учнів.

Унікальна структура дослідження орієнтована на підвищення мотивації до навчальної діяльності учнів загалом, а також сприяє активному розвитку власного пізнавального інтересу до вивчення географії як практичної науки шляхом проведення учнями власних науково-пошукових робіт. Дослідження передбачають самостійну роботу учнів, причому час для їх виконання є позаурочним. Рекомендовано виконувати їх у вигляді міні-проектів, презентацій, есе, усних повідомлень, схем-маршрутів, карт, рефератів тощо. Оцінювання досліджень проводиться лише при відповідному виконанні даної роботи.

Ефективність досліджень закладається у тому, що під час їх виконання формується велика кількість умінь і навичок. Даний вид роботи введено до навчальної програми з географії саме з метою поєднати виконання практичних і суспільно значущих завдань шляхом створення різноманітних творчих робіт. Цей головний принцип, покладений в основу досліджень, реалізує ідею зближення шкільної освіти з реальним життям, адже знання повинні активно використовуватися у повсякденних умовах. Отже, основна мета застосування досліджень на уроках географії – самостійне оволодіння учнями географічними знаннями, уміннями та навичками завдяки виконанню власних науково-творчих досліджень [4].

Існує ряд спільних рис між практичними роботами та дослідженнями – це розвиток нестандартного мислення, уміння використовувати на практиці здобуті знання, вирішувати поставлені задачі, виконувати проекти тощо [1].

Тим не менш, існують певні відмінності між особливостями проведення досліджень і практичних робіт, які призвели до виокремлення даних видів робіт (табл.1). Головна з них – це спосіб виконання, а також можливість обирати різні умови проведення.

На основі проведеного аналізу можна стверджувати, що головними особливостями методики проведення та виконання досліджень є:

– новизна; дослідження є новою формою проведення навчальної роботи;

– індивідуальність; вони закладають значний потенціал для розвитку індивідуальних здібностей учнів, їх самостійності, творчого мислення;

– поєднання наукової і творчої складової виховного процесу; дослідницько-пізнавальна і наукова зорієнтованість географії об'єднані разом, що формує учнів як майбутніх науковців;

– різноплановість; різні джерела інформації, методи і форми проведення досліджень, різноманітна тематика робіт закріплюють позитивно-емоційну сферу для вивчення географії у школі;

– диференціація складності; кожний курс характеризується власною кількістю досліджень, яка залежить від їх тематичного навантаження; таке регламентування складності забезпечує постійне оновлення вже вивченого матеріалу, його поповнення та краще засвоєння.

Кожний новий курс має свою встановлену кількість годин, відведених для виконання досліджень. Наприклад, у 6 класі передбачаються лише дві творчо-пошукові роботи, для виконання яких можуть активно залучатися і члени родини учня, що може допомогти виконати роботу у незвичайній формі або проаналізувати можливі варіанти вирішення поставлених задач. Головна мета – оцінити значення власних спостережень та навчитися розробляти міні-проекти з географії.

У 7 класі передбачена розробка схем-маршрутів, уявних подорожей різними частинами світу, проектів за різними темами, досить активним є залучення тематичних та контурних карт. Усі види реалізації досліджень націлені на формування географічних знань про фізико-географічні умови материків та океанів світу.

Вивчення фізико-географічної та соціально-економічної складових України у 8 класі будується на основі комплексного використання знань, здобутих раніше. Запропоновані такі форми виконання робіт: вирішення графічних задач, прокладання маршрутів, створення проектів та аналіз складових природи, характеристик населення України та своєї місцевості.

Курс 9-го класу орієнтований на оволодіння учнями практичних умінь: уміння аналізувати, складати порівняльні характеристики між різними складовими географічних об'єктів, помічаючи зміни, комплексне вивчення суспільно-географічних складових світового господарства [1, 5] (табл.2).

Творчі дослідження розвивають нестандартне мислення учнів, уяву та фантазію. Прикладом можуть бути: у 7 класі – «Шляхи розв'язування екологічних проблем»; у 8 класі – «Використання продуктів переробки корисних копалин у побуті» та ін.

Інформаційні дослідження спрямовані на отримання інформації щодо об'єкта, явища, події з подальшим її аналізом та узагальненням. Обов'язковою умовою є подальше подання резуль-

татів роботи [6]. Основним загально-навчальним завданням є формування умінь роботи з інформацією: шукати її, працювати з нею та представляти її. Наприклад, дослідження у 8 класі – «Аналіз забезпеченості водними ресурсами різних територій України» або «Ознайомлення з об'єктами природи своєї місцевості».

Дослідження пошуково-дослідницького типу можуть проводитися у вигляді роботи, яка складається з таких етапів: обґрунтування певної обраної теми, визначення проблеми і завдань роботи, висунування гіпотези, визначення джерел інформації і способів вирішення проблеми, оформлення результатів дослідження, їх обговорення. Такі проекти, як правило, є тривалими за часом проведення, тому їх нерідко ставлять у вигляді екзаменаційних завдань або як конкурсну позашкільну роботу [6].

Специфіка змісту географії також дозволяє організувати дослідження на місцевості. Прикладами таких досліджень є: у 6 класі – «Розробка міні-проекту з утилізації побутових відходів»; у 7 класі – «Здійснення уявної подорожі уздовж 50-ї паралелі: складання карти маршруту з позначенням країн, природних об'єктів та природних комплексів».

Головними завданнями практико-орієнтованих досліджень з географії є:

– вивчення вже наявних і можливих майбутніх наслідків господарської діяльності людини («Регіони і країни з найбільшою концентрацією глобальних проблем», «Вплив людини на родючість ґрунтів»);

– освоєння територій («Прокладання маршрутів за топографічною картою та їх обґрунтування», «Історія геологічних досліджень території України Г. Капустіним, В. Зуєвим, В. Вернадським, В. Бондарчуком»; «Порівняльна оцінка географічного положення України з країнами світу»);

– порівняльні характеристики, аналіз, прогнозування майбутніх змін/наслідків («Прогнозування погоди за народними прикметами та порівняння з прогнозом в Інтернет-джерелах, ЗМІ»).

Результатом такої роботи учнів можуть бути макети, розробки, карти, схеми, описання об'єктів і конкретна діяльність з їх благоустрою тощо.

Дуже важливим є те, що при роботі над проектом учні не тільки закріплюють вже отримані географічні знання та набувають нові, але і вчаться працювати у колективі [6].

За тривалістю виконання дослідження можуть поділятися на коротко часові і тривалі. Короткі дослідження виконуються у межах одного уроку або в якості одного домашнього завдання. Приклади: для 8-го класу – «Зміни природи своєї місцевості під впливом діяльності людини»; для 9-го класу – «Регіони і країни з найбільшою концентрацією глобальних проблем» тощо.

Введення у навчальну діяльність досліджень на уроках географії викликала чимало запитань стосовно їх проведення. Відсутність існування чітких правил щодо організації досліджень для вчителів,

Таблиця 1

Головні відмінності між практичними роботами та дослідженнями

Критерії	Практичні роботи	Дослідження
Мета	Забезпечують пошуково-навчальну діяльність шляхом виконання чітко встановлених наукових задач, які орієнтовані на аналіз закономірних взаємозв'язків між складовими природи	Націлені виключно на самостійне вивчення предмета. Стимулюють розвиток власного пізнавального інтересу шляхом проведення учнями досліджень. Активізують творче осмислення процесів і явищ, що відбуваються в оболонках Землі
Методичне забезпечення	Передбачений спеціально розроблений навчально-методичний комплекс, заповнення якого є важливим	Передбачається розробка власних творчих проектів. Ведення спеціалізованих поточних зошитів відсутнє
Оцінювання	Майже всі практичні роботи оцінюються обов'язково під керівництвом учителя	Оцінювання досліджень здійснюється вибірково – по факту наявності виконаної роботи
Умови проведення	Практичні роботи виконуються як у межах кабінету на уроках, так і у вигляді домашнього завдання	Найчастіше проводять у позаурочний час. Дослідження виконуються різними експериментальними методами – опитуванням, походами, спостереженням та ін.

Таблиця 2

Порівняльна характеристика досліджень

6 клас «Загальна географія»	7 клас «Материка і океани»	8 клас «Україна у світі: природа, населення»	9 клас «Україна і світове господарство»
Кількість досліджень			
2	5	14	2
Цілі			
Ознайомлення з головними географічними поняттями та відомостями	Засвоєння нових знань, вироблення певних основних навичок	Застосування вже набутих практичних умінь завдяки вивченню фізичних та соціально-економічних географічних умов України	Реалізація всіх дидактичних цілей у практичній діяльності учнів, виконання комбінованих досліджень на прикладі географії світового господарства
За розглянутими темами			
Формування знань про географічні мандрівки та екскурсії з вивчення Землі, правила представлення земної поверхні на глобусі й карті, умови розміщення населення та його характеристики, характеристика положення України та інших держав на картах світу	Нагромадження відомостей про географічні умови земної поверхні та найбільших її частин (материків і океанів), їх біорізноманіття; склад населення, аналіз його життєдіяльності залежно від різних природних умов	Курс орієнтований на формування знань щодо фізико-географічних та соціально-економічних умов України (природи та населення, свого регіону зокрема), ставитися з пошаною та відповідальністю до природних скарбів власної держави	Закріплення знань стосовно сучасних тенденцій розвитку національного та світового господарства, визначення місця України в сучасному світі
Ключові поняття кожного курсу			
Методи представлення поверхні нашої планети, методи географічних досліджень, навколосвітні подорожі, географічні координати, способи орієнтування на місцевості, літо-, атмо-, гідросфера тощо	Класифікація карт, геологічні ери, тектонічні структури, географічне положення, материка, півкулі, частини світу, океани та ін.	Види географічних спотворень, топографічні карти, географічний простір, годинні пояси, географічні умови і ресурсозабезпеченість різних територій тощо	Суспільна географія, види та способи економіко-географічних досліджень, світове господарство та його підрозділи, природне середовище, міжнародне співробітництво і т. ін.

як і методичного забезпечення з даного питання, недостатнє усвідомлення важливості досліджень для вчителів через практичну відсутність досвіду, завантаженість навчального процесу іншими видами робіт зумовили необхідність у забезпеченні вчителів відповідною навчально-методичною літературою, яка б допомагала результативно проводити дослідження на уроках географії учнями будь-яких курсів.

Для реалізації даної мети було організоване відповідне анкетування експериментально-емпіричного рівня, присвячене виявленню особливостей проведення досліджень у процесі викладання курсів шкільної географії. В анкетуванні взяли участь 100 вчителів географії та учні м. Харкова і Харківської області.

У результаті анкетування вчителів географії були отримані такі результати:

- більшість учителів (90%) вважає, що виконання досліджень учнями є необхідною формою навчання;

- найчастіша форма проведення досліджень – це позакласна робота (50%), меншу популярність серед учителів мають такі форми, як «домашня робота», «проект», «під час уроку» та ін.;

- практично завжди, у першу чергу, для виконання творчих завдань учні використовують атласи (50%), а також підручники, мультимедійні презентації, фотографії та ін.;

- практично всі вчителі притримуються думки, що найбільше спільних рис дослідження мають із практичними роботами (43%), самостійними роботами, роботою з картами, заповненням таблиць/схем та домашньою роботою;

- усі вчителі стверджують, що методичного забезпечення для проведення досліджень їм не вистачає.

Анкетування учнів стосовно методики виконання досліджень дозволило отримати такі результати:

- усі з опитуваних учнів стверджують, що на їх уроках географії різні творчі завдання проводяться. Тобто, навчальні заклади виконують поставлені програмами завдання щодо поєднання творчої та наукової складових під час навчання;

- переважаюча більшість учнів виявила інтерес до самостійного виконання географічних досліджень (85%). Це означає, що не завжди учні мотивовані до розв'язання додаткових географічних задач, і додаткові завдання не викликають інтересу;

- 90% опитуваних вважають, що для виконання досліджень необхідний чіткий план або будь-яка

поетапна характеристика роботи від учителя. Такий результат вказує на те, що учні не в змозі самостійно проводити географічні дослідження, звикли звертатися до вже існуючих рекомендацій;

- форми проведення досліджень, які б мали найбільшу популярність, – це виконання досліджень у вигляді «здійснення уявної подорожі» (45%), «створення міні-проектів» (15%), «креслення плану-схеми» (11%) та ін.;

- найпопулярнішими засобами навчання є атлас (75%), підручник (10%) та мультимедійна презентація (6%);

- для учнів найбільш цікавими для детального вивчення виявилися теми про рослинний і тваринний світ (50%), клімат (12%), гідрологію (12%), ґрунти (9%), геологію (9%) та ін.

Дослідження як окрема форма навчання сама по собі складається з різних компонентів, що мають окремі підходи до їх виконання. Доцільним є виділення у складі досліджень трьох груп засобів дидактичного навчання: призначених спільно для вчителя та учнів, а також окремо для вчителя та учнів [3].

Висновки. Деструктуризація освіти проводиться особливо часто, що пов'язано з переосмисленням структури географічної освіти, розвантаженням вже існуючих навчальних програм та їх оновленням. Згідно з чинним Державним стандартом про освіту середніх шкіл, учнівські дослідження пропонується проводити у вигляді створення невеликих есе, презентацій або повідомлень будь-якого іншого творчого характеру. Виконуються дослідження за бажанням учнів під час уроку або у вигляді домашнього завдання.

Проведене анкетування серед учителів та учнів дозволило встановити, що на даний момент відсутнє будь-яке методологічне забезпечення, яке допомагало б учителям проводити дослідження, висвітлювало б головні методологічні особливості нового виду навчальної діяльності.

Ураховуючи всю різноманітність форм виконання досліджень, найбільш поширеними є письмові форми. Але завантаженість різними видами робіт та навчальними темами, недостатня кількість годин для їх виконання та, що найголовніше, відсутність стимулу до виконання досліджень зумовили слабку зацікавленість учнів даним видом роботи.

**Рецензент – кандидат географічних наук,
доцент А.М. Байназаров**

Список використаних джерел:

1. Географія. 6-11 класи: Методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу в 2015/2016 навчальному році з коментарем відповідних фахівців. – Харків: Ранок, 2015. – 96 с.
2. Душина І.В. Методика преподавания географии: Пособ. для учителей и студ. пед. ун-тов и ин-тов / И.В. Душина, Г.А. Понурова. – М.: Московский лицей, 1996. – 192 с.

3. Мезенцева Л.П. Учебные задания как средство организации поисковой деятельности учащихся в условиях самостоятельной работы по географии / Л.П. Мезенцева // Педагогическое образование в России. – 2012. – № 3. – С. 1–7.
4. Методика обучения географии в средней школе: Учеб. пособ. (Теоретические основы методики обучения географии) / Под ред. А.Е. Бибик. – М.: Просвещение, 1968. – 391 с.
5. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів: Географія. 6–9 класи. — К. : Видавничий дім «Освіта», 2015. — 45 с.
6. Яськова А.О. Використання інтерактивних методів у викладанні географії / А.О. Яськова // Географія. — 2006. — № 3 (Дод.). — С. 1-8.

References:

1. Geografiya. 6-11 klasy': Metody`chni rekomendaciyi shhodo organizaciyi navchal'no-vy`hovnogo procesu v 2015/2016 navchal'nomu roci z komentarem vidpovidny`x faxivciv (2015) [Geography. Forms 6-11: Methodical recommendations on the organization of the educational process in the 2015/2016 academic year with comments from relevant specialists]. Xarkiv: Ranok, 96.
2. Dushina, I.V., Ponurova, G.A. (1996). Metodika prepodavaniya geografii: Posobie dlja uchitelej i studentov pedagogicheskikh universitetov i institutov [Methods of geography teaching: A handbook for teachers and students of Pedagogical Universities and Institutes]. Moskva: Moskovskij licej, 192.
3. Mezenceva, L.P. (2012) Uchebnye zadaniya kak sredstvo organizacii poiskovoj dejatel'nosti uchashhihsja v uslovijah samostojatel'noj raboty po geografii [Educational tasks as a means of organizing the search activity of students in conditions of independent work in geography]. Pedagogical education in Russia, 3, 1–7.
4. Bibik, A.E., ed. (1968). Metodika obucheniya geografii v srednej shkole: Uchebnoe posobie (Teoreticheskie osnovy metodiki obucheniya geografii) [Methods of teaching geography at secondary school: A tutorial (Theoretical foundations of the methods of teaching geography)]. Moskva: Prosveshhenie, 391.
5. Navchal'ni programy` dlya zagal'noosvitnix navchal'ny`x zakladiv: Geografiya. 6–9 klasy` (2015) [Educational programs for general educational institutions: Geography. Forms 6-9]. Ky`yiv: Vy`davny`chy`j dim «Osvita», 45.
6. Yas`kova, A.O. (2006). Vy`kory`stannya interakty`vny`x metodiv u vy`kladanni geografii [Using interactive methods in teaching geography]. Geography, 3 (Ann.), 1-8.

УДК 528.94 : 332.1

Наталія Попович, аспірант

e-mail: n.porovych@physgeo.com

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

МЕТОДИКА РОЗРОБКИ СЕРІЇ КАРТ ДЛЯ СТРАТЕГІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ЛОКАЛЬНОГО РІВНЯ (НА ПРИКЛАДІ СЕЛИЩА ПІСОЧИН)

Метою статті є обґрунтування методики розробки серії карт для стратегії соціально-економічного розвитку локального рівня. Зазначено, що тематику карт доцільно узгоджувати з основними цілями, поставленими у стратегії. Подано рекомендації щодо вибору способів картографічного зображення тематичного змісту, детальності географічної основи карт, розкрито особливості розробки системи умовних позначень. Представлено структуру, напрями використання, зразки карт для «Стратегії соціально-економічного розвитку селища Пісочин на 2017-2020 роки», розроблених на кафедрі фізичної географії та картографії ХНУ імені В.Н. Каразіна з урахуванням наведених рекомендацій.

Ключові слова: картографія, розвиток, стратегія розвитку, серія карт, локальний рівень.

Наталія Попович

МЕТОДИКА РАЗРАБОТКИ СЕРИИ КАРТ ДЛЯ СТРАТЕГИИ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ЛОКАЛЬНОГО УРОВНЯ (НА ПРИМЕРЕ ПОСЁЛКА ПЕСОЧИН)

Целью статьи является обоснование методики разработки серии карт для стратегии социально-экономического развития локального уровня. Отмечено, что тематику карт целесообразно согласовывать с основными целями, поставленными в стратегии. Даны рекомендации по выбору способов картографического изображения тематического содержания, детальности географической основы карт, раскрыты особенности разработки системы условных обозначений. Представлена структура, направления использования, примеры карт для «Стратегии социально-экономического развития посёлка Песочин на 2017-2020 годы», разработанных на кафедре физической географии и картографии ХНУ имени В.Н. Каразина с учётом приведённых рекомендаций.

Ключевые слова: картография, развитие, стратегия развития, серия карт, локальный уровень.